

Szedmina Livia*

New York-i találkozás: az ír-amerikai forradalmár és a politikus együttműködése

Absztrakt: Ebben a cikkben az ír szabadságharc két jelentős szereplője, Charles Stewart Parnell (1846-1891) és John Devoy (1842-1928) munkássága kerül bemutatásra. A tanulmány célja, hogy rámutasson együttműködésükre, és arra hogyan vált az Egyesült Államok az ír szabadságharc egyik legfontosabb helyszínévé.

Kulcsszavak: John Devoy, Charles Stewart Parnell, ír szabadságharc, New York, Clan na Gael

Bevezető

A tanulmányban az ír szabadságharc két jelentős szereplője, Charles Stewart Parnell (1846-1891) és John Devoy (1842-1928) munkássága kerül bemutatásra. Célja, hogy rámutasson együttműködésükre, és arra, hogyan vált az Egyesült Államok az ír szabadságharc egyik legfontosabb helyszínévé.

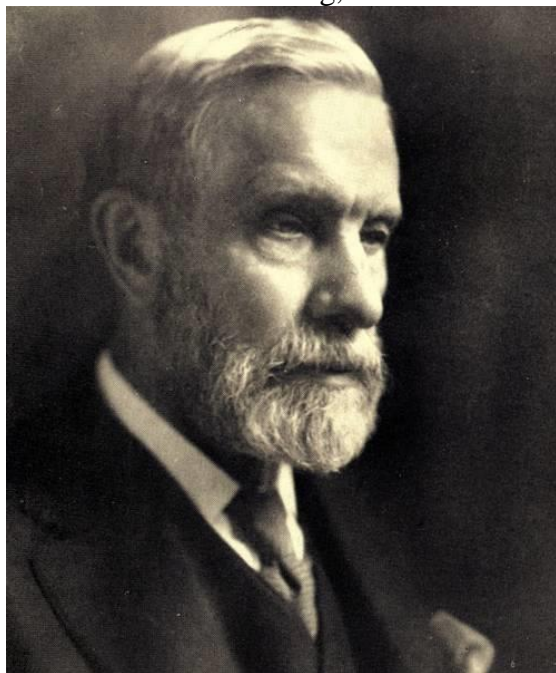
A Nagy Éhínség alatt kivándorolt nagyszámú ír érzelmileg továbbra is erősen kötődött az Óhazához, és ezt a kötődést elsősorban pénzügyi támogatással fejezte ki. Az anyagi támogatás létfontosságú volt a függetlenségért küzdő ír politikusok számára, mint ahogy az a tudat is, hogy nemcsak az ír sziget lakói, hanem az Egyesült Államokba kivándorolt milliók is mögöttük állnak. A pénzügyi támogatáson túl politikai támogatást is nyújtott az ír-amerikai közösség, ugyanis egyre nagyobb létszámban volt jelen az amerikai politikában, és ezzel nyomást tudott gyakorolni az adott kormányra, elnökre. Ennek a nyomásgyakorlásnak legjelentősebb eseménye egy háromtagú küldöttség kiutazása volt a párizsi béketárgyalásra 1919-ben, azzal a céllal, hogy megpróbáljon összekötőként szerepelni az amerikai elnök és a dublini ír delegáció között. A kísérlet sikertelennek bizonyult, mégis megmutatta, hogy nem elhanyagolható tényező az ír-amerikai közösség. Azt, hogy mennyire összefonódtak az ír és az ír-amerikai érdekek, azt a legjobban Charles Stewart Parnell és John Devoy példája mutatja, akiknek a családi hátte-

---

* Szedmina Livia, PhD hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudomány Doktori Iskola, Amerikanisztika Szak, angol nyelvtanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

rében, magánéletében és politikai pályafutásában is erősen jelen van az amerikai kapcsolat. Ír-Amerikát az Amerikába kivándorolt írek képezik, akiknek hazafias érzései az újhazában se lankadnak. Morális, de pénzügyi támogatásuk is fontos szerepet játszott Írország függetlenedésében.

John Devoy, az ír függetlenedési folyamatnak az egyik legjelentmondásosabb alakja, szinte egész életében a legális és az illegális, a forradalmi és az alkotmányos, az ír és az ír-amerikai világ között mozgott. Alakja és munkássága egyedi kapcsolatot képez a civil és a katonai, illetve a békés és erőszakos megközelítések között, ellenben pályafutása során mindvégig egyetlen célért küzdött: egy szabad és független Írország létrehozásáért. Emellett, személye egyedi kapcsolat volt az Óvilág, tehát Írország és az ír-amerikai közösség, azaz Amerika között is.

John Devoy (1842-1928)

Charles Stewart Parnell 1846-ban született Írországban, Avondale-ben, Wicklow megyében. Édesapja John Henry Parnell protestáns vidéki földesúr, míg anyja Delia Tudor Stewart egy amerikai admirális lánya volt. Tanulmányait Angliában végezte, itt alakult ki benne az a tudományos érdeklődés, ami élete során végigkísérte. Egyetemi tanulmányait Cambridge-ben kezdte, onnan viszont italozása miatt eltanácsolták. Az angliai évek alatt feltámadt az angolokkal szemben érzett mély

ellenszenve. Édesanyja nagy múltú családból származik, amint azt a *The New York Times* 1898. március 28-ai számában megjelent gyászjelentés is bizonyítja: „Mrs. Parnell olyan bostoni szülők gyermeke, akiknek neve elválaszthatatlanul összefonódik országunk társadalmi és politikai múltjával. [...] Anyja a híres Tudor családból való.”¹ Parnell apai nagyapja, Charles Stewart a napóleoni háborúk idején két ellenséges hadihajót süllyesztett el egy, az 1812-es évben a portugál partoknál folyó tengeri ütközetben. Egy generációval azelőtt a dédapja az amerikai függetlenségi háborúban harcolt a brittek oldalán.²

Fiatalkorában Charles nem töltött be politikai szerepkört, inkább egy vidéki földesúr életét élte, de mély nemzeti érzelem hatotta át. 1874-ben testvérét támogatta, amikor az Wicklow megye képviselőjének jelöltette magát, sikertelenül, mivel a szavazólista utolsó helyén végzett. Egy évvel később maga Parnell jelöltette magát Meath megyében, itt meg is választották képviselőnek. Brit szempontból Parnell veszélyes ellenfél volt, és amint azt Terry Golway, John Devoy életrajzírója is megfogalmazta: „Parnellt nem lehetett kifigurázni és érzelgős, labilis kelta törzsfőnöknek csúfolni”. Ehelyett inkább a tipikus viktoriánus protestáns földesúr megtestesítője volt.³ Felmerül tehát a kérdés, hogy minek köszönhetően fogadták el őt vezetőjüknek a kemény vonalas ír-amerikai feniánusok, miközben merőben különbözött gondolkodásmódban és forradalmi cselekedetekben egyaránt.⁴

Ahhoz, hogy megértsük ennek a két személynek az együttműködését, és hatását az ír, illetve ír-amerikai harcra az ír függetlenségért, közelebbről meg kell vizsgálnunk az ír-amerikai közösséget, hogyan jött létre, illetőleg milyen helyzetbe került az 1880-as években.

---

¹ *The New York Times*, 1898. március 28. “Mrs. Delia Parnell Dead, The Mother of the Former Irish Leader Expires From Burn Received on Saturday. Of Distinguished Ancestry. Her Mother a Member of the Famous Tudor Family and her Father Admiral Stewart of the American Navy.”

² *Golway*, Terry: *John Devoy and America’s Fight for Ireland’s Freedom*. St.Martin’s Press, New York, 1998. 115.

³ *Golway*, Terry: i.m.

⁴ Feniánusok – először John O’Mahony használta a kifejezést egy Amerikában, 1858-ban alakult ír republikánus csoportosulásra. Később átfogó kifejezéssé vált a Feniánus Testvériség (Fenian Brotherhood) és Ír Republikánus Testvériség (Irish Republican Brotherhood) tagjaira.

Az ír-amerikai közösség

Az 1845-től 1855-ig tartó évtizedben, amíg az írországi úgynevezett Nagy Éhínség tartott, megközelítőleg egymillió ír érkezett az Egyesült Államokba. A kereskedelem és ?kocsmárlás? mellett az írek nagy számban jelentkezték a tűzoltóság és rendőrség soraiba, míg végül Tammany Hall-ban is egyre inkább jelentőssé vált a létszámuk. A Tammany Hall⁵ volt a központja a New York-i demokrata hatalomnak, a vezetők pedig örömmel fogadták az idegeneket, különösen pedig a szavazataikat. Andrew Jackson vezetése alatt a demokrata párt támogatást ígért a bevándorlóknak a szavazataikért cserébe. Az ír bevándorlóknak kulcsfontosságú pozíciókat biztosítottak a saját negyedeiken belül, így ezek elnyerték nemzettársaik bizalmát és tiszteletét. A politikai élet fontos központjai voltak a szalonok és kocsmák is. Az évtizedek múlásával egyre inkább gyökeret vert Amerikában is a fenianizmus.

A fenianizmus olyan átfogó eszme, amely magába foglalja az angolellenességet és az ír forradalmi mozgalomban való részvétel elvét. Az ír-amerikai közösségben élénken élt a fenianizmus, mivel még kötődtek az Óhazához. Az 1870-es években számos, börtönből szabadult ír nacionalista hajózott át Amerikába, a leghíresebb közülük John Devoy, aki a következő évtizedekben kimagasló egyénisége lett a fenianista mozgalomnak, vezető szerepet vállalt mint a Clan na Gael, mint az Ír Republikánus Testvériségben. Ezek a szervezetek képezték a gerincét az ír-amerikai függetlenségi mozgalomnak, a végső cél pedig Írország függetlensége volt.

Parnell amerikai kapcsolata

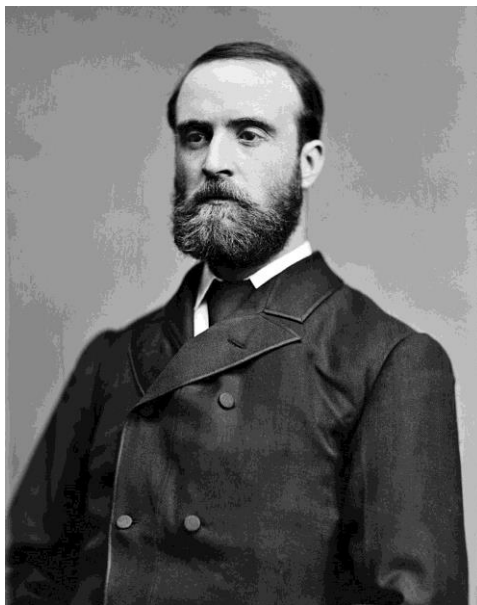
Parnell édesanyja, Delia Stewart kifejezetten feniánus érzelmű volt, családi otthonukban gyakran tartottak gyűlést olyan tiszték, akik feniánus felkelések tervének kidolgozásán munkálkodtak. Emiatt egy alkalommal házkutatást tartottak a család írországi birtokán és a ház rendőri megfigyelés alá került. Ugyanakkor édesanyja és nagyanyja is számtalanszor beszélt az amerikai polgárháborúról, így Charles sok mindent amerikai szemszögből látott. Az, hogy valójában és reálisan

---

⁵ Tammany Hall – 1789-ben alapították Tammany Társság (Tammany Society) néven, a demokrata párt politikai gépezete, amely nagy szerepet játszott New York város politikai életében.

mennyit tudott az ír nép tapasztalatairól, mennyire tudott azonosulni az éhínség alatt megtapasztalt szenvedésekkel, már más kérdés. Jómódú család gyermekeként aligha tudott visszaemlékezni olyan családi történetekre az éhezésről, éhhalálról, kilakoltatásról, kisémmizésről, mint például John Devoy, Jeremiah O'Donovan Rossa vagy éppen Michael Davitt, a Földliga alapítója.

Az 1871-től 1872-ig tartó időszakban Parnellt szoros érzelmek fűzték egy amerikai hölgyhöz, bizonyos Miss Woodshoz, akit már szinte eljegyzett. Azonban szerelme viszonzatlan maradt, Miss Woods pedig visszatért New Englandbe, hátrahagyva a csatlódott Parnellt. Néhány évvel korábban Charles bátyja John Howard Parnell megvásárolt egy ültetvényt Alabamában, azon államoknak egyikében, amelyek a polgárháború utáni években próbáltak talpra állni.

Charles Stewart Parnell (1846-1891)

1872 nyarán Charles az Egyesült Államokba utazott, részben még mindig Miss Woods szerelmében bízva, részben pedig, hogy szén- és vasipari befektetési lehetőségekről nyerjen információkat. Hat hónapot töltött az Egyesült Államokba, de nem kedvelte meg annyira az országot, mint fivére. Ezt pedig tetézte egy vasúti baleset, amely végérvényesen elfordította Parnellt a Déltől. 1873 tavaszán bátyjával együtt visszatértek Írországba.

Parnell úgy hitte, az amerikaiak törvényszerűen megértőek lesznek az írek helyzetével kapcsolatban, mivel maguk is csak száz évvel korábban vívták ki függetlenségüket. Feltevése bizonyos szintig helyesnek is bizonyult, bizonyíték erre az 1852 februárjában meghozott *Nyilatkozat az ír száműzöttekkel való együttérzésről* című kiáltvány vagy éppen New York kormányzójának, William Sewardnak meghatározó beszéde, amelyet teljes terjedelmében közölt a *The New York Times* 1852. febru-

ár 14-ei száma.⁶ Azonban több mint húsz év telt el azóta, hogy 1875-ben John O'Connor Power társaságában Parnell visszatért Amerikába. Mindketten az Ír Nemzeti Párt küldöttségének tagjaiként érkeztek, hogy tolmácsolják az ír nép köszöntését Ulysses Grant elnöknek Amerika centenáriumára alkalmából. Grant és Parnell között személyes találkozási is sor került. Emellett a brit nagykövetség az ír delegáció nevében mondott hivatalos beszédet. Az egyhónapos tartózkodásuk alatt viszont keveset értek el, ami az ír függetlenedési szándékot illeti. Ennek ellenére Parnell bízott az amerikai nép támogatásában.

John Devoy

John Devoy 1842-ben született Kill közelében, Kildare megyében. Már fiatal korában kapcsolatba került a nacionalizmussal egy ír nyelvtanfolyam alatt. Hamar csatlakozott a James Stephens (1825-1901) által létrehozott titkos katonai szervezethez, az Ír Republikánus Testvériséghez (IRB), ezzel egyben kezdetét vette Devoy egész életén át tartó szoros kapcsolata egy katonai szervezethez, illetve ennek amerikai megfelelőjéhez, a Feniánus Testvériséghez (Fenian Brotherhood), amely később a Clan na Gael (jelentése: Family of the Gaels, avagy Gallok családja) elnevezésű szervezetté vált.

Devoynek katonai kiképzésre volt szüksége, amire az 1860-as években két megoldás kínálkozott. Az amerikai polgárháborúban számos ír származású katona vett részt, ott szerzett tapasztalatukat a későbbi ír függetlenedésért folytatott harcban kívánták felhasználni. Érdemes kiemelni a Thomas Meagher (1823-1867) vezette 69. gyalogos Ír brigádot (69th infantry Irish brigade), amely az északiak oldalán harcolt. John Devoy ellenben egy másik módszert választott arra, hogy katonai tapasztalatokat szerezzen: egy évre beállt a francia idegenlégióba. A katonai ismeretek mellett francia nyelvtudását is megalapozta, ami évekkel később különböző tárgyalásai során jól is jött. Az idegenlégióban töltött idő alatt Algériában állomásozott, és bár nem vett részt a harcokban, mégis olyan ismeretekre tett szert, amelyek lehetővé tették számára, hogy Írországra való visszatérése után Naas tartomány katonai szervezője és IRB toborzó legyen. Ebből a szerepből előléptették, amikor 1865-ben az IRB alapítóját, James Stephensset letartóztatták, és Devoy a leg-

---

⁶ The New York Times, 1852. február 14. "Speech of Mr. Seward: Sympathy with the Irish Exiles."

főbb Feniánus szervező lett a brit hadseregben (IRB's Chief Organizer of the British Army). Feladata abból állt, hogy a brit hadseregben tobozozzon jelentkezőket az IRB számára. Első jelentős akciója az volt, hogy 1865 novemberében Stephens-et a Richmond börtönből kiszabadította. Hónapokon belül az IRB háborús bizottsága egy általános felkelés szervezését követelte, és bár Stephens ezt ellenezte, a brit hatóságok mégis tudomást szereztek az akcióról és számos gyanúsítottat letartóztattak, többek között magát Devoyt is. Ekkor készült róla az első hivatalos fénykép is.⁷

John Devoy amerikai kapcsolata

Letartóztatása után hat évvel, 1871-ben több társával együtt szabadon engedték, és Amerikába száműzték. Az ottani ír-amerikai közösség abban az időszakban mélyponton volt. Az 1869-70-es Kanada elleni katonai akció sikertelen volt, és komoly károkat okozott a Feniánus Testvériség szervezetében mind létszámban, mind pedig erkölcsileg is. Ebben a nyomott hangulatú periódusban érkezett az Egyesült Államokba John Devoy, és azonnal munkához látott a Clan na Gaelben. Miután a Clan ügyvezető bizottságának elnökévé választották (Chairman of the Executive Board), első jelentős lépése a Catalpa mentőakció volt. A *The New York Times* 1876. augusztus 20-i száma adott hírt a történetről, idézve a bálnahajó kapitánya, George S. Anthony szavait: 1875. április 29-én indultak útnak, a teljes 24 fős legénységből egyedül ő tudott a hajójút valódi céljáról. Annak érdekében, hogy a bálnavadászat hihető legyen, először az északi sarkkör felé vették útjukat, hogy fenntartsák a látszatot, de később Ausztrália felé fordultak, hogy teljesítsék valódi missziójukat: James Wilson (1836-1921) bebörtönzött ír forradalmár segélykérésére kimentsenek hat feniánus elítéltet a Freemantle-i börtönből. Azzal, hogy ezt az akciót végrehajtotta és pénzelését megszervezte, John Devoy bemutatta a szervezetnek, de főként az ír-amerikai közösségnek, hogy ügyes szervezéssel a Clan na Gael nagy dolgokra képes, ezzel segítvén az ír ügyet.

Az egyik leghatékonyabb módszer arra, hogy saját álláspontját és üzenetét tudassa, az újságírás volt. Devoy rövid időn belül a *The New York Herald* újságírója lett. Rendszeresen publikált és egyik szerkesztője volt a lapnak addig, amíg szervezői és előadói tevékenysége nem ütkö-

---

⁷ Terry Golway: *Irish Rebel*, 51-56. o

zött a munkájával. Amint ez bekövetkezett, elbocsájtották. Mivel újabb szócsövet kellett találnia elvei számára Devoy megalapította az *Irish Nation-t*. 1881 és 1885 között működtette, majd a lapot pénzügyi problémák miatt bezárták és elárverezték. Később, 1903-tól a *Gaelic American* c. lap szerkesztője és kiadója lett, egészen haláláig, 1928-ig. A lap ezzel nem szűnt meg, 1951-ig folytatta munkáját.⁸

Találkoznak a parlamenti és forradalmi elemek

Az ír nacionalizmusnak van egy agresszív, erőszakos eleme, amely nem riad vissza a fegyverek használatától, illegális fegyvercsempészettől, robbanószerkezetek elhelyezésétől és akár újszerű mérnöki technikák alkalmazásától sem, mint amilyen a tengeralattjáró prototípusa volt, az ún. „feniánus kos”, amelyet megtöltöttek dinamittal.⁹ Jeremiah O'Donovan Rossa neve az extrém példa erre, mivel a korlátlan robbanóanyag használatával kiérdemelte az „O'Dynamite” becenevet. A *The New York Times* két ízben is használta cikkei címében ezt a megnevezést.¹⁰

Másrészt még az olyan militáns ír-amerikai személyiségek is, mint John Devoy, egyre inkább belátták, olyan problémák, mint a földbérlet, bérleti jog, illetve földtulajdonjog kulcsfontosságú kérdések Írországbán. A korabeli brit miniszterelnök, William Gladstone 1881-es földtörvénye ezeket a témákat szorosan összekapcsolta a Home Rule, tehát az önrendelkezés kérdésével. Devoy vezetésével az ír-amerikai közösség nagy tiszteletet mutatott Charles Stewart Parnell iránt, és ezek közé tartozott mind a legális Clan na Gael szervezet, mind az Ír Republikánus Testvériségnek (az IRB) nevezett titkos forradalmi testület. Bár e szervezetek elsősorban az ír függetlenségi mozgalom erőszakos, lázadó vonalát képviselték, bizalmat szavaztak a parlamenti módszereknek. Felmerült az együttműködés szándéka a feniánusok (az IRB) és Parnell között. Ez az együttműködés Új Irányvonal (New Departure) néven vált ismertté. Ezzel a feniánusok jelezték, alkalmasint hajlandóak lemondani az agressziótól. Parnell nem akarta véglegesen elkötelezni magát, de

---

⁸ Terry *Golway: Irish Rebel*, 182. o

⁹ *Golway*, Terry 1998, 141.

¹⁰ The New York Times, 1883. április 8. “O'Dynamite Rossa; The Kind of News Jerry Donovan Manufactures.”

The New York Times, 1883. április 9: “O'Dynamite Rossa's Friends; A Lively Meeting at which Parnell's Policy is Repudiated.”

felmérte az ír-amerikai közösség támogatásának súlyát és fontosságát. Az első New York-i beszédéből idézte a *The New York Times* a közvetkezőket: „Az amerikai nép ma fontos szerepet tölt be. Gyakorlatilag ő az ír kérdés meghatározó tényezője.”¹¹

Az Ír Nemzeti Földliga¹² újonnan megválasztott elnökeként 1880 elején ismét Amerikába utazott, hogy Keleten és a felső Közép-Nyugaton előadásorozatot tartson, amellyel pénzt is gyűjt az éhínség enyhítésére, valamint az önrendelkezés támogatására. Szorosabb kapcsolatot akart kialakítani az ír bevándorló közösségek és Írország között. Kerby A. Miller szerint Parnell érzékelte, hogy az ír-amerikai közösség ugyan igyekszik megtartani ír identitását, de egyben asszimilációra is törekszik. (Alig három évtizeddel később ugyanez a megállapítás vezeti Woodrow Wilson elnököt ahhoz, hogy némi bizalmatlansággal viszonyuljon a „kötőjeles amerikaiakhoz”, különösen az ír-amerikaiakhoz, illetve a német-amerikaiakhoz.¹³)

A látogatása alatt Parnell több ízben találkozott John Devoy-jal, aki a teljes Clan na Gael mechanizmusát Parnell szolgálatába állította, hogy ezzel segítse annak körútját. Ez egyben azt is jelentette, hogy a Clan na Gael képes részt venni központi politikában, nemzeti, nacionalista politikát vitt be a parlamenti irányvonalba. Vajon Parnell tisztában volt-e az új irányvonal jelentőségével? Volt-e tudomása arról, hogy míg John Devoy segítkezett e körút szervezésében, ezzel egyidejűleg illegális fegyverszállítmányok Írországba való csempészését is szervezte?

John Devoy a következőképpen definiálta az Új Irányvonalat: „ez az ír nacionalisták minden szektorának a kombinációja”, továbbá megjegyezte, hogy egyetlen párt sem tudja megszerezni Írország támogatását anélkül, hogy elfogadná a „radikális” reformokat.¹⁴ Ennek az együttműködésnek azonban megvoltak a feltételei: Devoy beszámolója szerint az 1879. június elsejei gyűlésen négy pontban egyeztek meg a jelenlevők, mégpedig Devoy, Parnell és Michael Davitt. „Az ír parlamenti képviselő-

---

¹¹ Golway, Terry 1998, 126.

¹² Ír Nemzeti Földliga – 1879-ben alakult, célja az ír agrártársadalom földhöz juttatásához volt, nagy támogatottsága volt a főként katolikus alsó-középosztály, illetve a szegény földműves társadalom köreiben.

¹³ Hans P. Vought: *The Bully Pulpit and the Melting Pot: American Presidents and the Immigrant, 1897-1933* (Macon, 2004), 121 megtalálható: (http://books.google.com/books?id=ldvcd6G-FMAC&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false) (2010. május 8-i állás).

¹⁴ Golway, Terry 1998, 111.

lők nem tesznek vagy nyilatkoznak olyat, ami ártana a fenianizmusnak, avagy elvetné azt az elképzelést, hogy fizikai erőszakra szükség lehet ahhoz, hogy elnyerjék a függetlenséget; az önrendelkezési jogot nem definiálják nyilvánosan; a földkérdés végső megoldása a paraszti tulajdon lenne; és, hogy az ír parlamenti képviselők egy saját független pártot alapítsanak.”¹⁵ Nem teljesen tisztázott, mennyire értett egyet Parnell ezekkel a feltételekkel, mivel még Michael Davitt is – aki jelen volt a gyűlésen – visszautasította azt a megállapítást, miszerint Devoy és Parnell bármiféle egyezésre léptek volna az ír-amerikai „militánsokkal”. Ami biztos, hogy Parnell ezt az esetleges megállapodást nem szánta nyilvánosnak, mint ez egy későbbi, a *The New York Times*-ban folytatott nyilvános vitából is kiderült.

Parnell a következő tíz évben aktívan részt vett az ír politikában. Állandó kapcsolatot tartott fenn az ír-amerikai közösséggel és gyakran utazott az Egyesült Államokba. 1880. január 4-én mondta első beszédét New Yorkban, ahol a Madison Square Gardent ajánlották fel neki helyszínül. Aznap több mint 7000 érdeklődő gyűlt össze, hogy meghallgassa Parnell beszédét. A színpadon húgai és édesanyja is mellette voltak, akik tevékenyen részt vettek a körút megszervezésében. Parnell elmondta, hogy adományokat kíván gyűjteni nemcsak a politikai szervezet számára, hanem az éhínség enyhítésére is, mivel Írországból egyre romlott a gazdasági helyzet. A két dolog szétválasztásával az volt a szándéka, hogy a jómódú, középosztálybeli írek pénzügyi támogatását is elnyerje, olyan amerikaiakét, akik amúgy nem támogatnának egy forradalmat.¹⁶

Parnell beszédének pozitív volt a fogadtatása New Yorkban és ezzel megnyílt számára jó néhány ajtó, ami végül egy 62 állomásos előadássorozathoz vezetett. Még az amerikai Kongresszus képviselőházába is meghívták, hogy beszédet mondjon. Az előadássorozatnak azonban kora márciusban hirtelen vége szakadt, amikor visszahívták Írországba, mert feloszlatták a parlamentet. A *The New York Times* 1880. március 11-i cikke szerint a következőképpen nyilatkozott a körútról: „Az ügyet, amelyet képviselünk, mindenütt pozitívan fogadták. Bár ehhez hasonlóra is számítottam, ilyen mély és spontán érzelmi kitörésekre és szimpátiára

---

¹⁵ Golway, Terry 1998, 120.

¹⁶ Janis, Ely M.: Anointing the “Uncrowned King of Ireland”: Charles Stewart Parnell’s 1880 American Tour and the Creation of a Transatlantic Land League Movement, in German Historical Institute, Bulletin Supplemental 5 (2008), 28. megtalálható: http://www.ghi-dc.org/files/publications/bu_supp/supp5/supp5_023.pdf (2010. május 8-i állás).

nem. A misszióink pénzügyi eredményeit illetően elmondhatom, hogy 200 000 dollárt gyűjtöttünk, és ebből az összegből már 120 000 dollár Írországra ért. Minden oldalon azt látom, hogy komoly szándék van aziránt, hogy segítsük a Nemzeti Földligát és ezúttal biztatnám arra Önöket, hogy minden városban alapítsanak helyi szervezeteket.”¹⁷

Egy másik szervezet, amelynek szintén az volt a célja, hogy a Földliga számára gyűjtsön pénzt, a Nők Földligája volt, amelyet 1879-ben Charles Stewart Parnell húgai alapítottak, Anna Parnell és a „hazafi költő” Fanny Parnell. Az ő földligájuk folytatta a munkát akkor is, amikor a férfiak szervezetét megbénították a letartóztatások és a bebörtönzések. Míg Anna Írországra tartózkodott a szervezet elnökeként, addig Fanny New Yorkban tevékenykedett és fáradhatatlanul kampányolt a pénzügyi támogatás ügyében.

Mielőtt Parnell elutazott volna Amerikából, 1880 márciusában felvetette, hogy létesítsenek egy Amerikai Földligát. Egy olyan kemény vonalú ír-amerikai nacionalista számára, mint amilyen John Devoy volt, ez a felvetés elképzelhetetlennek tűnt, mivel azt jelentette volna, hogy a szervezet dublini irányítás alá került volna.

Aggodalmait egy Clan na Gael körlevélben fejezte ki: „Fáradtságot nem kímélve biztosítani kell az irányítást ezen Földligák felett. [...] Arra az esetre, ha ezek a szervezetek veszélyessé válnának számunkra, semmint, hogy hasznossá, az irányításukat át kell vennünk, hogy szükség esetén a kapcsolatokat megszakíthassuk.”¹⁸ Devoy hozzáállása mutatja, hogy mennyire gyanakvó volt azokkal a szervezetekkel szemben, ahova nem szívárogtak még be Clan na Gael-tagok. Ezekkel ellentétben az 1881–1882 években nagyon sikeresnek bizonyult az Amerikai Földliga: a fő testülete több, mint 1500 helyi szervezetet nyitott Amerikaszerte és a két év alatt fél millió dollár körüli összeget gyűjtöttek, hogy Parnell kampányára fordítsák. Ez a szervezet lehetővé tette a Clan na Gael számára, hogy kilépjen az árnyékból és politikailag támogassák a függetlenedést.

Azonban a forradalom eszméjétől soha nem álltak annyira távol, és a feniánus táborban volt némi ellentét azzal kapcsolatban is, hogy az ír-amerikai közösség mikor és hogyan támogassa az ír forradalmat, akár fegyverrel, akár résztvevőkkel. Sokan, John Devoy-jal együtt a Földhá-

---

¹⁷ The New York Times, 1880. március 11. “Mr. Parnell on His Way Home – His Return to This City from Montreal – An Address to His Admirers.”

¹⁸ *Golway*, Terry 1998, 127.

borúban¹⁹ látták erre a legalkalmasabb időpontot. Még Parnell is, úgy tűnt, hogy egyik kommentárjával az ilyen megoldást támogatta: „Szerintem az igazi forradalmi mozgalomnak Írországban, úgy parlamentinek, mint illegálisnak is kell lennie. Együttal léteznie kell egy nyílt és egy titkos szervezetnek is, amely az alkotmányt a saját céljaira használja fel, de kihasználja a titkos kombinációkat is.”²⁰

1880. január 14-én a feniánusok egyik harciasabb frakciója Jeremy O’Donovan Rossa vezetésével robbantást szervezett Manchester közelében, amelyben egy kisfiú életét vesztette. Bár Devoy bírálta a robbantás időzítését, egészében aligha utasította el az erőszak alkalmazását, mint eszközt a végső cél elérésében. Két nappal később Devoy a következőket mondta az egyik New York-i helyi szervezetnek tartott beszédében: „Minden kilakoltatás, minden katonai összetűzés sok ember halálát okozhatja. Ekkor lesz szükség az Amerikai Földliga segítségére. Vajon ekkor majd tétlenül állodogálunk és nézzük népünk és országunk megsemmisülését, és megelégszünk lelkes együttérzés-nyilvánításokkal és nyilatkozatokkal? Nem, minden meggyilkolt írért cserébe egy brit miniszter életét vesszük el. Minden száz meggyilkolt ír helyett a teljes brit kormány életét áldozzuk fel.”²¹ A John Devoy életrajzában Golway próbált magyarázatot találni arra, mi motiválhatta e lázító hangnemet. Lehet, a válasz egyszerűen abban rejlik, hogy Devoy feldühödött Rossára, amiért az nem volt türelmesebb és ezzel tétlenkedőnek tüntette fel a Clan na Gaelt, ám lehet, hogy ezzel a megnyilvánulással elsősorban a közönség figyelmét akarta magára vonni.

Bárhogy is legyen, ez a felszólalás nem maradt említés nélkül a brit parlamentben. William Hartcourt a korabeli brit belügyminiszter több alkalommal is felidézte és elítélte ezt (1881. február 22-én, 24-én és 28-án). Devoyt „rabként” emlegette, és felhívta a figyelmet Devoyra, illetve az Amerikai Földligára, amelyet olyan ismert nevek pártfogásával alapítottak, mint Parnell, Dillon, Davitt, Devoy – és íme, itt vannak mindannyian együtt akcióban.”²²

---

¹⁹ Földháború – az 1880as és 1890es éveket felölelő nyugtalan periódus, amelyben a földművesek helyzetét próbálták javítani. A végső cél a föld újraosztása volt. Ezt az időszakos számos erőszakos incidens jellemezte.

²⁰ Janis, Ely 2008, 27.

²¹ Golway, Terry 1998, 132.

²² Golway, Terry 1998, 136-137.

Parnell amerikai kapcsolatainak későbbi hatása nagyon jelentős. Az Amerikai Földliga utódja az Amerikai Nemzeti Liga volt, amely tovább szervezte a pénzgyűjtéseket Parnell munkája és az önrendelkezés számára. Devoy becslése szerint az 1884 és 1886 közötti időszakban megközelítőleg 314 000 dollárt gyűjtöttek össze.²³ Ennek a pénzügyi segélynek viszont megvolt az ára, mivel néhány év múlva Parnell kénytelen volt tagadni azokat a vádakot, miszerint támogatta az erőszakot, amely a Phoenix Park-i gyilkosságokhoz vezetett még 1882-ben.

Parnellt újra és újra megvádolták azzal, hogy nyíltan vagy rejtve, de támogatja az erőszak alkalmazását a függetlenség elérésért folyó harcban. A fent említett pénzügyi segélyt is kapcsolatba hozták ezzel, és néhány év múlva Parnell kénytelen volt tagadni azokat a vádakot, miszerint támogatta az erőszakot, amely a Phoenix Park-i gyilkosságokhoz vezetett még 1882-ben. A *The Times* megjelentetett leveleket, amelyek állítólag Parnell jóváhagyását fejezték ki a gyilkosságokkal kapcsolatban. Egy kormánybizottság vizsgálta a szerepét, és megállapította, közvetett módon köze volt a gyilkosságokhoz, mivel azokat ugyanazok a terroristák hajtották végre, akik Parnell pártját is támogatták az Amerikai Földligán keresztül. Bár a levelekről kiderült, hamisítványok, az ügy mégis rámutatott arra, mennyire sebezhető volt Parnell azáltal, hogy egy részben titkos, militáns ír-amerikai szervezet is támogatja.²⁴ Ennek ellenére nem az „amerikai kapcsolat” okozta Parnell politikai karrierjének hanyatlását, hanem a magánélete,²⁵ véget vetve ezzel nemcsak az önrendelkezésért való küzdelmének, de az életének is.

---

²³ Golway, Terry 1998, 156.

²⁴ Golway, Terry 1998, 163.

²⁵ Parnell Katherine O’Shea-vel, kollegája elvált feleségével volt kapcsolatban, majd később elvette feleségül. De abban a korban egy vállás társadalmi botránynak számított, a katolikus egyház pedig tiltotta. Parnell politikai nyomás alatt sem volt hajlandó átadni pártvezetői tisztségét, így a párt megoszlott, és egy a szakadár rész új pártot alapított John Redmond vezetésével.

*Parnell sírköve a Glasnevin temetőben, Dublin,
saját fénykép*

Charles Stewart Parnell halálhíreről Amerikában a *The New York Times* napilap tudósított. A „Devoy titkokat tár fel” című írásban beszámoltak a megemlékezésen mondott beszédéről.²⁶ Devoy akkor fedte fel a részleteit annak a titkos találkozásnak, amelyet Charles Parnell, Michael Davitt (1846-1906) és Devoy tartottak több mint tíz évvel korábban. Elmondta, hogy betartotta ígéretét, miszerint senkinek nem szól ezen tárgyalásokról, de Parnell halálával már nem köti az ígéret. A közönség hitetlenül hallgatta a beszámolót. 1879 májusában, Dublinban, a három résztvevő több ízben találkozott a Morrison’s Hotelben, ahol Írország jövőjéről értekeztek. A tárgyalás eredménye a New Departure (Új útvonal) elnevezésű egyezmény lett, amely merőben új irányzatot mutatott az ír politikában. Míg korábban a békés, politikai, alkotmányos megközelítés szigorúan elhatárolta magát a lázadó, erőszakos, forradalmi megmozdulásoktól, addig ezeken a találkozókon a két politikus és a forradalmár közös nevezőre jutott. Parnell vállalta, hogy minden erejével a Home Rule, azaz az önrendelkezési jogot követelő mozgalmat fogja támogatni. Ezzel Írországnak megadta az a jog, hogy a sziget területén

---

²⁶ Devoy Divulges Secrets. He Tells About Parnell’s Agreement With The American Party, *The New York Times*, 1891. október 19.

jogi és rendészeti kérdésekben maga döntsön, bírákat és előljárókat maga jelöljön ki. Ezzel szemben az „amerikai forradalmárok” arra kötelezték magukat, hogy az eddig követelt köztársaság helyett elfogadják az önrendelkezési jogot, amennyiben tartós békeszerződés születik Nagy-Britanniával és a következő két feltétel teljesül: egyrészt nem lesz lázadás, másrészt a Parnell-féle Földprogram nem kér kevesebbet, mint tulajdonjogot a parasztságnak. A közönség nemtetszését fejezte ki, nehéz volt elhinni a hallottakat, főként, mivel a 12 éve történt egyezményről akkor értesültek először. Michael Davitt az október 23-i újságcikkben felemelte szavát Devoy beszámolója ellen és dementálta, hogy ez a találkozó egyáltalán megtörtént.²⁷ Rákövetkező nap, október 24-én Devoy egy újabb, a címlapon szereplő nyilatkozatban megerősítette az elmondottakat.²⁸ A találkozó és egyezés azonban valós esemény, Devoy maga is írt ezekről jegyzeteiben, leveleiben, valamint részletes leírás található Devoy Terry Golway által írott életrajzában.²⁹ De sem az akkori Clan na Gael vezetőségnek nem volt tudomása erről a merész lépésről, sem pedig a szélesebb ír-amerikai közönségnek. A New Departure egyezmény hatalmas jelentőséggel bírt: Devoy a teljes ír-amerikai közösség politikai és pénzügyi támogatását ennek szolgálatába állította, merőben eltért az addig követett fegyveres, erőszakos lépésektől. Az események ellenben másképpen alakultak és a Home Rule sohasem váltotta be a hozzá fűzött ígéreteket, Charles Parnell politikai sikerei viszont magánéletének árnyékába kerültek.

John Devoy Parnell halálát követően még több, mint 30 évig aktívan részt vett az harcban az ír függetlenségért. Részben ez a harc sikeres is volt, mivel 1919-ben megalakult az ír parlament, a Dáil Éireann, ellenben a végcél, az önálló ír köztársaság csak a sziget 26 megyéjében valósult meg, míg a maradék 6 megye az Egyesült Királyság része maradt az 1921. december 6-i angol-ír egyezmény értelmében. John Devoy megélte az egyezményt, és a rákövetkező polgárháborúban is a szerződés elfogadását támogatta, mivel bízott a helyzet későbbi, békés rendezésében, ám ez nem így történt. Jelenleg is az Ír Köztársaság és az Anglia is politikailag jelen vannak az ír szigeten, s míg Charles Stewart Parnell továbbra is nagy tiszteletnek örvend és jelentős politikusként

---

²⁷ Front Page 5 – No Title, *The New York Times*, 1891. október 23.

²⁸ The Two Irish Factions; Parnell's Vacant Seat to be a Battle Ground. Michael Davitt's Reception, *The New York Times*, 1891. október 24.

²⁹ Terry Golway: *Irish Rebel*, 104-114. o

tartják számon, addig John Devoy személye sokkal inkább háttérbe szorult.

*John Devoy sírja a Glasnevin temetőben,
Dublinban, saját fénykép*

Felhasznált irodalom:

1. *The New York Times* <http://www.nytimes.com/> (letöltve 2013. október 10.)
2. *The New York Times* archívuma <http://query.nytimes.com/search/query> (letöltve 2013. október 10.)
3. Mr. John Devoy visits Naas, in *Kildare Observer*, http://www.kildare.ie/library/ehistory/2009/12/5ooth_article_john_devoy's_retu.asp (letöltve 2013. október 10.)
4. *Ernst*, Robert: *Immigrant Life in New York City 1825 - 1863*, Ira J. Friedman Inc, Port Washington, 1949.

5. *Glazer, Nathan & Moynihan, Daniel Patrick: Beyond the Melting Pot.* Cambridge University Press, Cambridge, 1963.

6. *Golway, Terry: Irish Rebel.* New York: St. Martin's Press, 1998.

7. *Hans P. Vought: The Bully Pulpit and the Melting Pot: American Presidents and the Immigrant, 1897-1933* (Macon, 2004), 121 megtalálható: (http://books.google.com/books?id=ldvcd6G-FMAC&printsec=frontcover&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false) (letöltve 2013. október 10.)

8. *Janis, Ely M.: Anointing the "Uncrowned King of Ireland": Charles Stewart Parnell's 1880 American Tour and the Creation of a Transatlantic Land League Movement*, in German Historical Institute, Bulletin Supplemental 5 (2008), 28. megtalálható: http://www.ghi-dc.org/files/publications/bu_supp/supp5/supp5_023.pdf (2010. május 8-i állás)

9. *Yans-McLaughlin, Virginia* (szerk.): *Immigration Reconsidered: History, Sociology, and Politics*, Oxford University Press, New York, 1990.